

Dr. Şerif Emre GÖKÇAY

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi

**HARCAMA VERGİLERİNİN
TARİHSEL GELİŞİMİ,
KURAMSAL YAPISI
VE ETKİNLİĞİ**

onikilevha

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
TABLOLAR LİSTESİ	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
KISALTMALAR LİSTESİ	XVII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM **HARCAMA VERGİSİ KAVRAMI, TARİHSEL** **GELİŞİMİ VE ÜLKE UYGULAMALARI**

1.1. Kavram ve Terim.....	7
1.2. Harcama Vergilerinin Tarihsel Gelişimi.....	15
1.2.1. İlk Çağ ve Öncesi.....	16
1.2.2. Orta Çağ	18
1.2.3. Yeni Çağ.....	20
1.2.4. Yakın Çağ	22
1.2.5. 1960'lardan Günümüze	28

1.3. Alman, Fransız, Birleşik Krallık ve ABD Vergi Sistemlerinde Yer Alan Harcama Vergileri.....	36
1.3.1. Alman Vergi Sisteminde Yer Alan Harcama Vergileri.....	40
1.3.2. Fransız Vergi Sisteminde Yer Alan Harcama Vergileri.....	50
1.3.3. Birleşik Krallık Vergi Sisteminde Yer Alan Harcama Vergileri	55
1.3.4. ABD Vergi Sisteminde Yer Alan Harcama Vergileri.....	62

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE HARCAMA
VERGİLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE
DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Türk Vergi Sisteminde Harcama Vergilerinin Tarihsel Gelişimi....	69
2.1.1. Cumhuriyetin İlk Yıllarından Gider Vergileri Reformuna: 1920 – 1950 Dönemi.....	70
2.1.2. Gider Vergileri Reformu: 1950 – 1985 Dönemi.....	84
2.1.3. KDV Reformu: 1985'ten Günümüze	92
2.2. Türk Vergi Sistemindeki Harcama Vergilerinin Tarihsel Gelişiminin Değerlendirilmesi.....	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
HARCAMA VERGİLERİNİN NİTELİKLERİ
VE SINIFLANDIRILMASI

3.1. Harcama Vergilerinin Nitelikleri.....	116
3.1.1. Konusu ve Vergiyi Doğuran Olayı Mal ve Hizmetler ile İlişkilidir.....	116
3.1.2. Dolaylı Vergi Niteliğindedir	124
3.1.3. Objektif (Gayri Şahsi) Niteliktedir.....	143
3.2. Harcama Vergilerinin Sınıflandırılması	147

3.2.1. Yayılı – Toplu Sınıflandırması	148
3.2.2. Genel – Özel Sınıflandırması.....	150
3.3. Uygulanan Harcama Vergilerinin Genel Sınıflandırılması	152
3.3.1. Genel ve Yayılı Nitelikteki Harcama Vergileri.....	152
3.3.2. Genel ve Toplu Nitelikteki Harcama Vergileri.....	157
3.3.3. Özel Nitelikte Harcama Vergileri.....	159

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HARCAMA VERGİLERİNİN EKONOMİK

VE MALİ İŞLEVLERİ

4.1. Kaynak Dağılımında Etkinlik Üzerinde Etkileri	166
4.1.1. Kamusal Gereksinimlerin Giderilmesi için Gerekli Mali Kaynağın Sağlanması	172
4.1.1.1. Tarh ve Tahsil Maliyetleri Düşüktür.....	176
4.1.1.2. Piyasa Mekanizması ile Uyumlu ve Tabanı Geniş Vergilerdir	178
4.1.2. Olumsuz Dışsallıkların Önlenmesi	182
4.1.3. Harcama Vergilerinin Kişilerin Refahı Üzerindeki Olumsuz Etkisi: Aşırı Yük.....	189
4.2. İktisat Politikasına Yönelik İşlevler	193
4.2.1. Ekonomik Gelişme Üzerindeki Etkileri	194
4.2.1.1. Sermaye Oluşumu ve Yatırım Kararları Üzerindeki Etkisi	196
4.2.1.2. Ulusal Sanayinin Korunması	199
4.2.1.3. Üretim Faktörlerinin Bileşimleri Üzerindeki Etkisi	201
4.2.2. Ekonomik İstikrar Üzerindeki Etkileri.....	203
4.3. Gelir ve Servetin Adil Biçimde Dağılımı Üzerindeki Etkileri	209

BEŞİNCİ BÖLÜM
TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE HARCAMA
VERGİLERİNİN ETKİNLİKLERİİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. Devletin Sosyal ve Ekonomik Alanlarda Anayasal Görevlerini Yerine Getirmede Gerekli Mali Kaynağı Sağlamak	222
5.1.1. Türk Vergi Sisteminde Harcama Vergilerinin Kamu Harcamalarını Karşılama Düzeyinin Değerlendirilmesi...	223
5.1.2. Türk Vergi Sisteminde Harcama Vergilerinin Tüketim Faaliyetleri Bağlamında Değerlendirilmesi	238
5.1.2.1. Kişilerin Temel İhtiyaçlarına Yönelik Mal ve Hizmetlerin Vergilendirilme(me)sı.....	239
5.1.2.2. İnsan Sağlığına Zararlı Mal ve Hizmetlerin Vergilendirilmesi.....	253
5.2. Türk Vergi Sisteminde Yer Alan Harcama Vergilerinin Devletin Ekonomik Görevleri Bağlamında Değerlendirilmesi.....	260
5.2.1. Milli Tasarrufun ve Üretimin Arttırılması ile Yatırım ve İstihdamın Geliştirilmesi.....	261
5.2.2. Ekonomik İstikrarın Sağlanması.....	271
5.2.3. Dış Ödemelerde Dengenin Sağlanması	274
5.3. Türk Vergi Sisteminde Yer Alan Harcama Vergilerinin Gelir ve Servet Dağılımında Adaletin Sağlanması Bağlamında Değerlendirilmesi	278
SONUÇ	287
KAYNAKÇA	305